

11.2 Πρέπει να φανώ γενναίος

Η Σύνδεση των Προτάσεων

Οι σύνδεσμοι

Οι σύνδεσμοι είναι άκλιτες λέξεις με τις οποίες μπορώ να συνδέσω :

α) *λέξεις* (παπούτσια και καπέλο)

β) *φράσεις* (τα έπιπλα και τα ντουλάπια και τα φώτα)

γ) *προτάσεις* (Είπαν να κοιμηθούν μαζί μου, γιατί φοβόντουσαν να κοιμηθούν μόνοι τους).

Το ασύνδετο σχήμα

Πολλές φορές, όταν μιλάμε και θέλουμε να μεταδώσουμε μια πληροφορία γρήγορα, λέμε τις προτάσεις τη μια αμέσως μετά την άλλη, π.χ. Ο Γιώργος πλύθηκε, ντύθηκε.

Στο παράδειγμα υπάρχουν δύο προτάσεις, αφού υπάρχουν δύο ρήματα. Η κάθε πρόταση μπαίνει δίπλα στην άλλη. Δεν υπάρχει κάποια λέξη που να τις ενώνει.

Χωρίζονται μεταξύ τους με κόμμα.

Αυτός ο τρόπος σύνδεσης λέγεται **ασύνδετο σχήμα**.

Παρατακτική σύνδεση

Μερικοί σύνδεσμοι συνδέουν όμοιες προτάσεις, δηλαδή κύριες με κύριες ή εξαρτημένες με εξαρτημένες.

Αυτό το είδος σύνδεσης προτάσεων λέγεται **παρατακτική σύνδεση**.

Στην παρατακτική σύνδεση οι προτάσεις παρατάσσονται, δηλ. μπαίνουν η μία δίπλα στην άλλη, και συνδέονται μεταξύ τους με συνδέσμους, τους συμπλεκτικούς, τους αντιθετικούς, τους διαχωριστικούς και τους συμπερασματικούς, που με μια λέξη λέγονται παρατακτικοί σύνδεσμοι.

Συμπλεκτικοί : και/κι, ούτε, μήτε (ουδέ, μηδέ σε παλαιότερα κείμενα)

Διαζευκτικοί ή διαχωριστικοί: ή, είτε

Αντιθετικοί : αν και, αλλά, μα, παρά, όμως, ωστόσο, ενώ, μολονότι, μόνο (που)

Συμπερασματικοί : λοιπόν, ώστε, άρα, επομένως, οπότε

Επεξηγηματικός : δηλαδή

Αντιθετική σύνδεση

Η αντιθετική σύνδεση είναι είδος της παρατακτικής σύνδεσης.

Όταν έχουμε προτάσεις (είτε εξαρτημένες είτε ανεξάρτητες) με διαφορετικό νόημα, χρησιμοποιούμε τους εξής τρόπους σύνδεσης :

1. αντιθετικοί σύνδεσμοι (αλλά, μα, ωστόσο, μεν... δε, ωστόσο)
2. παραχωρητικές προτάσεις
3. αντιθετικές φράσεις (όχι μόνο... αλλά και, από τη μια πλευρά... από την άλλη).

Υποτακτική σύνδεση

Κάποιους άλλους συνδέσμους τους χρησιμοποιούμε για να συνδέσουμε ανόμοιες προτάσεις.

Αυτού του είδους η σύνδεση λέγεται υποτακτική σύνδεση. Οι σύνδεσμοι της υποτακτικής σύνδεσης είναι οι εξής :

- **ειδικοί σύνδεσμοι:** ότι, πως, που
- **ερωτηματικοί σύνδεσμοι :** αν, μήπως
- **ενδοιαστικοί/διστακτικοί σύνδεσμοι :** μήπως, μη(ν)
- **υποθετικοί σύνδεσμοι :** αν, εάν, άμα, εφόσον, είτε... είτε, εκτός (κι) αν
- **χρονικοί σύνδεσμοι :** όταν, όποτε, μόλις, πριν, αφού, μετά που, ώσπου, μέχρι που/να, ενώ, καθώς, όσο
- **αιτιολογικοί σύνδεσμοι :** γιατί, διότι, επειδή, αφού, μια και/που
- **εναντιωματικοί - παραχωρητικοί σύνδεσμοι :** αν και, ενώ, μολονότι, κι ας, και να, και αν
- **αποτελεσματικοί σύνδεσμοι :** που, ώστε

Η Παράγραφος

Κάθε κείμενο αποτελείται από μικρά κομμάτια που το καθένα έχει το δικό του νόημα. Αυτός ο χωρισμός δε γίνεται μόνο για να έχει καλύτερη εμφάνιση το κείμενο αλλά κυρίως, για να γίνεται περισσότερο κατανοητό. Το καθένα κομμάτι λέγεται παράγραφος. Η κάθε παράγραφος έχει την αυτονομία της, αφού αναπτύσσεται μια ιδέα ή η πλευρά ενός θέματος, αλλά ταυτόχρονα συνδέεται με την επόμενη παράγραφο και όλες μαζί διαμορφώνουν ένα κείμενο.

Καλό είναι να μάθουμε να χωρίζουμε τα κείμενά μας σε παραγράφους. Η κάθε παράγραφος -πρέπει να ξέρουμε- μιλάει, όπως είπαμε και προηγουμένως, για ένα πράγμα. Όταν αρχίσουμε να μιλάμε για κάτι άλλο, κάνουμε νέα παράγραφο. Εκεί που τελειώνει μια παράγραφος, αν δε γεμίζει η σειρά, μένει κενό το υπόλοιπο μέρος της και αρχίζει από κάτω η επόμενη.

Η πρώτη πρόταση της παραγράφου αποτελεί τη βασική της πρόταση και λέγεται θεματική πρόταση.

Το σύμβολο της παραγράφου είναι το §.

Οι λέξεις, οι φράσεις και οι προτάσεις που αποτελούν μια παράγραφο πρέπει να βρίσκονται σε **λογική σειρά**. Αυτό επιτυγχάνεται όταν οι λέξεις, οι φράσεις και οι προτάσεις **δένονται μεταξύ τους**. Τότε, λέμε ότι αυτές έχουν μεταξύ τους **σχέσεις συνοχής**.

Σχέσεις συνοχής

α. Επανάληψη λέξης, φράσης ή πρότασης:

Μπορούμε να επαναλάβουμε μια λέξη ή μια φράση (ή ένα μέρος μιας φράσης). Π.χ.

Ο γνωστός κριτικός σύγχρονης τέχνης, Φιλίπ Περό, επισκέφτηκε την έκθεση που φιλοξενείται στο Μουσείο Κυκλαδικής Τέχνης αυτή την περίοδο. **Ο κύριος Περό...**

Μπορούμε να επαναλάβουμε και μια ολόκληρη πρόταση. Π.χ. Νομίζω ότι **αποτελεί** παγκόσμια **κληρονομιά**. **Αποτελεί μια κληρονομιά...**

β. Αντικατάσταση:

Μπορούμε να αντικαταστήσουμε μια λέξη ή μια φράση με μια άλλη που μιλάει για το ίδιο πράγμα. Π.χ. Ήρθα **στην Αθήνα** πέρσι, αλλά αισθάνομαι ότι ζω **σε αυτή την πόλη** πάνω από δέκα χρόνια.

γ. Αντωνυμίες:

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε μια αντωνυμία στη θέση μιας ονοματικής φράσης (βλ. ενότητα 8 για τις αντωνυμίες και ενότητα 16.2 Α για τις ονοματικές φράσεις).

Π.χ. Αποτελεί μια κληρονομιά για την οποία **οι Έλληνες και όλοι οι Ευρωπαίοι** νιώθουν σήμερα περήφανοι, αλλά την ίδια στιγμή γνωρίζουν ότι **εκείνοι** έχουν και την υποχρέωση να τη διαφυλάξουν.

δ. Σύνδεση:

Οι προτάσεις ενώνονται μεταξύ τους με συνδέσμους (βλ. και κειμενικούς δείκτες παρακάτω). Π.χ. Ήρθα στην Αθήνα πέρσι, **αλλά** αισθάνομαι ότι ζω σε αυτή την πόλη πάνω από δέκα χρόνια.

Κειμενικοί Δείκτες

Κειμενικοί δείκτες είναι όλες οι λέξεις ή φράσεις που χρησιμοποιούμε για να δείξουμε πώς συνδέονται οι προτάσεις μέσα στο κείμενο. Μας δείχνουν, δηλαδή, τις σχέσεις συνοχής. Οι κειμενικοί δείκτες είναι συνήθως επιρρήματα ή σύνδεσμοι.

- α. **Συνδέουμε** και, και επίσης, και ακόμα, επιπλέον, με άλλα λόγια, για παράδειγμα
- β. **Δημιουργούμε αντίθεση** αλλά, ενώ, ωστόσο, αν και, αντίθετα, όμως
- γ. **Αιτιολογούμε** γιατί, επειδή, αφού, καθώς
- δ. **Βγάζουμε συμπεράσματα** επομένως, συνεπώς, άρα
- ε. **Ορίζουμε τον χρόνο** τότε, στη συνέχεια, πρώτα, ύστερα, μέχρι τώρα

Ύφος

Χρησιμοποιούμε διαφορετικό **ύφος**, δηλαδή διαφορετικό λεξιλόγιο και διαφορετικές εκφράσεις, ανάλογα με το πού βρισκόμαστε, σε ποιον απευθυνόμαστε, ποιοι είναι οι συνομιλητές και ποιοι άλλοι είναι παρόντες. Δηλαδή, αλλιώς μιλάει η κυρία Δανάη στον διευθυντή της και αλλιώς μιλάει ο Ορέστης με τον φίλο του, τον Γιώργο.

Τα χαρακτηριστικά του **ανεπίσημου ύφους** είναι οι μικρές προτάσεις, οι απλές λέξεις κτλ. (Έλα, Γιώργο... Τι έγινε;... έτσι κι έτσι...)

Τα χαρακτηριστικά του **επίσημου ύφους** είναι οι μεγάλες προτάσεις, οι δευτερεύουσες προτάσεις, οι λέξεις από παλιότερες μορφές της γλώσσας μας κτλ. (Καλημέρα σας, κύριε διευθυντά... Τι κάνετε;... Δεν αισθάνομαι πολύ καλά σήμερα...)

Κανόνες Επικοινωνίας

Η καθημερινή επικοινωνία με τους συνανθρώπους μας βασίζεται σε κάποιους **κανόνες συνεργασίας**:

1. **Δίνουμε ακριβώς όσες πληροφορίες είναι αναγκαίες.** ούτε λιγότερες ούτε περισσότερες.
2. **Δίνουμε αληθείς πληροφορίες.**
3. **Δε λέμε άσχετα πράγματα.**
4. **Είμαστε σαφείς, σύντομοι και λέμε αυτά που θέλουμε με λογική σειρά.**

Όταν απευθυνόμαστε σε κάποιον που δεν τον γνωρίζουμε, που είναι μεγαλύτερος ή κατέχει υψηλότερη κοινωνική θέση από εμάς, τότε **χρησιμοποιούμε το δεύτερο πληθυντικό πρόσωπο.**

Αυτό ονομάζεται **πληθυντικός ευγένειας.**

Όταν θέλουμε να ζητήσουμε κάτι φιλικά από τον άλλο, χωρίς όμως να το απαιτούμε, χρησιμοποιούμε τα **υποκοριστικά**.

Για να ζητήσουμε κάτι με ευγενικό τρόπο, μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε υποτακτική ή το δεύτερο ενικό / πληθυντικό πρόσωπο του ενεστώτα σε μια ερωτηματική πρόταση, αντί για προστακτική.

Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε επίσης τις λέξεις **παρακαλώ** και **μπορώ** για να είμαστε ευγενικοί.